

Ida Falbe-Hansens tale ved møde i Studenterforeningen

Taler

Ida Falbe-Hansen
Kvindesagsforkæmper

Sted

–

Omstændigheder

Talen blev holdt ved et møde i Studenterforeningen i februar 1898.

Om Aarsagerne til Kvindespørgsmålets Fremkomst

Det er saavist ingen talemaade, naar jeg siger, at jeg føler mig beklemmt ved at staa her. Fra dette sted har der lydt saa mange skønne og stærke, saa mange aandfulde og kraftfulde ord, - og jeg har aldeles intet af den art at give. Deres ledende senior maa attestere, at jeg staa her udelukkende paa grund af ingen andens havelse. Men hvorfor er jeg da gaaet ind paa at komme her? Fordi jeg mener, at ingen af os ældre har ret til at holde os tilbage, naar ungdommen ønsker at faa os i tale om sociale spørgsmaal. Thi disse spørgsmaal er fremfor alle andre vor tids spørgsmaal. Studenterforeningens udvikling er et ret paalideligt spejl af tiden. Der var en tid, da de æstetiske spørgsmaal var alt - der var en anden tid, da de politiske spørgsmaal slugte alle andre interesser. Saa kom de sociale spørgsmaals tid, og de vil sikkert kræve interessen en rum tid endnu. Naar man nu har henvendt sig til mig uværdige og bedt mig at tale om et af de sociale spørgsmaal, der beskæftiger vor tid, er det sikkert ikke, fordi man mener, at jeg har noget særligt interessant eller aandfuldt at sige. De vilde, det ved de sikkert, af andre kunne faa storslaaede historiske vuer. De vilde kunne faa dybtgaaende filosofiske undersøgelser - jeg kan intet saadant give. Jeg formoder, at naar man har henvendt sig til en kvinde, er det, fordi man i vore dage forstaar, at de, der staa udenfor og de, der staa indenfor, altid maa have et noget forskelligt syn paa tingene - og det er altid det sikreste at se tingen fra saamange sider som muligt. Man har da ønsket, jeg skulde tale om kvindesagen, og man har givet mig frie hænder til at tage sagen frem til belysning fra hvilken side, jeg vil. Jeg vil da ikke gøre propaganda, men jeg har valgt at tage det op, hvad det egentlig er, der har fremkaldt kvindebevægelsen, fordi det forekommer mig, at der ofte er gledet

lidt let hen derover baade af kvindesagens venner og af dens fjender. De første har haft for travlt med vejen og maalet til at fæste øjet paa udgangspunktet, ... og de sidste .... ja de har som oftest benægtet, at der er et kvindespørgsmaal, og naar de saa skulde forklare, hvoraf da al denne rummel kom, har de ofte givet nogle underlige svar. Jeg vil nævne et par udtalelser, der er fremkomne fra særlig fremragende mænd i norden. En siger: Det er bare noget, som nogle gamle jomfruer har hittet paa. Fordi de ikke har kunnet blive gift, har de lavet hele kvindesagen.....Hvad skal man sige dertil? Jeg tænker: De gifte koner har saavist ikke været de mindst ivrige, og det tilmed endda de lykkelig gifte. Nomina sunt....En anden: Kvindesagen er et af de sikreste tegn paa, at verden vil snart forgaa. Naar kvinderne glemmer, et deres plads er i hjemmet, da kan verden ikke bestaa. . . .Ja da har verdens undergang været nær mange gange . . . . ja det har den jo ogsaa.Hvad er kvindesagen da? Lad mig sige, hvad den ikke er. Den er efter min mening ikke en vild Asgaardrej, der vil vende op og ned paa tingenes orden, gøre kvinder til mænd og mænd til kvinder. Men den er heller ikke en af disse store gribende, tændende og blændende tanker, der sætter alle hjerter i flamme, noget, hvorom man maa sige: saa stor en tanke har aldrig været tænkt før!Den er en ganske jævn og naturlig ting. Den er en bevægelse, der fremkommer af sig selv overalt og til alle tider, hvor forholdet mellem mænd og kvinder ved tingenes udvikling er kommen ud af sin naturlige ligevægt.Thi det sker af og til. Verden staar nemlig ikke stille. Det skulde synes overflødigt at sige det, men det er underligt, hvor ofte det dog glemmes.Vi ser derfor kvindesagen opstaa snart der, snart her i historien. Lad mig minde dem om, at det gamle Athen havde sit kvindespørgsmaal, lige saa fuldt som det moderne Skandinavien. Tillad mig at henvise dem til prof. Heibergs lille skrift derom i filologisk historisk samfunds skrifter. De vil deraf se, at det var et spørgsmaal, som den tids ypperste tænkere: Plato, Aristoteles og Xenefon tog del i, ikke at tale om digterne, som Euripides og Aristofanes. Spørger vi prof. Heiberg, hvad der da havde fremkaldt det, svarer han: Der var brudt en ny tid frem, den moderne dannelse og aandsudvikling havde skabt en kløft mellem mænd og kvinder. I Sparta, hvor udviklingen ikke var gaaet saadan frem, havde man intet kvindespørgsmaal. Enhver, der interesserer sig for dette spørgsmaal, burde læse professor Heibergs lille skrift. Men jeg kan ogsaa vælge et eksempel fra vort eget land. For 200 aar siden havde vi i den danske litteratur en ganske varm kvindesagsdebat; blandt dem, der tog del i den, vil jeg blot nævne Birgitte Thott og Leonore Kristine, af mænd Anders Bording, senere gav ogsaa Holberg sit besyv med. Den var fremkaldt ved den mur, som latinen havde skabt mellem mænds og kvinders dannelse og deres aandsinteresser - da latinens herredømme

faldt, faldt ogsaa kvindespørgsmaalet bort af sig selv. Det 18. aarhundrede havde ikke noget særligt kvindespørgsmaal og første halvdel af det 19. heller ikke. Disse eksempler skulde blot vise dem, at kvindespørgsmaalet, som jeg har sagt, dukker op alle vegne, hvor mænd og kvinder splittes ad i to hinanden uforstaaende partier. Men nu i vore dage og i vort eget land. Nu er der en kvindesag, eller, som jeg hellere vil kalde den, et kvindespørgsmaal. Hvad gælder spørgsmaalet, og hvad har fremkaldt det? Det er naturligvis flere samvirkende omstændigheder, der har bidraget, men der er efter mit skøn, to store forandringer i forholdene, der vejer mer end alle andre. Den ene kom pludselig, offentlig, iøjnefaldende; den anden kom langsomt, stille, indenfor de fire vægge, men virkede ikke mindre kraftigt. Den første forandring i kvindens stilling var det, der skete den 5. juni 1849. Ja, hvad skete der da? spørger de. Da fik mændene almindelig stemmeret osv., men for kvindernes vedkommende skete der ikke nogen forandring. Ja, rigtigt, men det var netop det, der var Forandringen. Tænk dem om. Før den tid havde mænd og kvinder været aldeles ligestillede; de havde været den absolute konges undersaat, han havde at sørge for deres vel, kvindernes saavel som mændenes. Men saa kom grundloven. Med eet slag blev det ene køn gjort til regent, til absolut og uansvarlig monark, mens det andet blev ved at være undersaat. Var det ikke en ganske artig forandring af forholdet? Den anden store forandring - ja den laa ikke nær saa aabenlyst for dagen. Det var den kolossale forandring, som storindustrien i vort aarhundrede har fremkaldt i arbejdskaar. At maskinernes indførelse gjorde en mængde haandkraft overflødig og derved fremkaldte arbejderspørgsmaalet, ved de alle.

Kilde

"Kvinden og samfundet" nr. 11, 1904, s. 84-85, Kvinfos kvindearkiv.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ida-falbe-hansens-tale-ved-moede-i-studenteforeningen-1898>